

Kutsal Dağın Kayıp Yerleşimi AHURA

Dr. Hasan BUYRUK

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanhğı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-399-147-0	Kapak Resmi Madam B. Chantre
Kitap Adı Kutsal Dağın Kayıp Yerleşimi AHURA	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Editör Doç. Dr. Süleyman UYGUN ORCID iD: 0000-0001-6682-6698	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazar Dr. Hasan BUYRUK ORCID iD: 0000-0001-5006-0990	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code ARC005000
	DOI 10.37609/akya.2580

Kütüphane Kimlik Kartı
Buyruk, Hasan.

Kutsal Dağın Kayıp Yerleşimi AHURA / Hasan Buyruk, editör : Süleyman Uygun.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
119 sayfa. : resim, çizim. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253991470
1. Mimarlık

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

YAZAR HAKKINDA

Hasan Buyruk, 1966 yılında Iğdır'ın Tuzluca İlçesi Kamışlı Köyü'nde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Iğdır'da tamamlayıp, 1985 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde başladığı Sanat Tarihi eğitimini 1989 yılında tamamladı. Iğdır Lisesi'nde Sanat Tarihi öğretmenliği yanında, çeşitli devlet kuruluşlarında görev yaptı.

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2000 yılında başladığı Yüksek Lisans (Master) eğitimini 2002 yılında tamamlayarak hazırladığı *Iğdır ve Çevresinde Tarihi-Kültürel Kalıntılar* tezi ile Bilim Uzmanı unvanı aldı. 2008 yılında aynı enstitüde başladığı Doktora eğitimini 2011 yılında tamamlayarak, hazırladığı *Sis'i (Kozan) Akdeniz'den Kapadokya'ya Bağlayan Kervan Yolu Kaleleri* tezi ile Doktor unvanı aldı. Ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış makaleleri, sempozyumlarda sunulmuş bildirileri yanında 2006–2022 yılları arasında yayımlanmış 10 adet kitabı bulunmaktadır.

Ordu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nde öğretim üyesi olarak gören yapan Buyruk, 2013 yılında Yrd. Doç., 2017 yılında Doçent, 2022 yılında ise Profesör unvanı almıştır. Hasan Buyruk, evli ve bir çocuk babasıdır.

Ağrı Dağı, doğunun doğusunda, Türkiye, Ermenistan, Azerbaycan ve İran devlet sınırlarının kesişme noktası yakınında yer almaktadır. Dağın, % 65'lik kesimi İğdır İli'nde, % 35'lik kesimi ise Ağrı İli topraklarında kalır. Ağrı'nın kuzey yamaçları İğdır, güney yamaçları ise Ağrı sınırları içinde yer almaktadır. Nuh'un Gemisi'ne ev sahipliği yaptığına inanılan bu dağ birçok gizemi barındırmakla birlikte, keşfedilmesi ve çalışılması oldukça meşakkatli bir alandır.

Aslında Ağrı Dağı'nı ve Ahura'yı ziyaret eden onlarca hatta yüzlerce seyyah, araştırmacı ve maceracının olduğu muhakkaktır. Bunları Fransız, İngiliz, Alman, Rus ve diğer milletler olarak sıralamak mümkündür. Yine bunlar tarafından kaleme alınmış bir o kadar eser de ortaya konmuş olmalıdır. Doğal olarak çeşitli dillerde yazılmış, tarihi belge niteliği taşıyan bu kadar eserin, elde edilmesi, tasnifi, taranması ve tercüme edilmesi oldukça zor ve uzun zaman isteyen bir uğraştır.

Biz bu çalışmada Ağrı Dağı ve özellikle de Kayıp yerleşim Ahura üzerine yoğunlaştık. Ulaşabildiğimiz eserleri tasnif ve tercüme ederek bir düzenleme yapmaya çalıştık. Fransız, İngiliz ve Alman kaynaklar dışında kalan kaynaklara özellikle de önemli bir yer tuttuğu düşünülen Rus kaynaklara ulaşamadık. Ama sonraki araştırmacılara bir yol açtığımızı düşünmekteyiz. Gelecek kuşakların, araştırmacıların özellikle Yüksek Lisans ve Doktora bağlamında sözü edilen milletlerin dillerinde yazılmış Ağrı Dağı ve Ahura konulu eserlerin her birinin ayarı ayrı tasnif edilerek bilimsel manada çalışılıp, akademik dünya ile paylaşılması dileğimizdir.

Bu eserin ortaya çıkmasında bilimsel belge, kaynak ve bilgilerin yanı sıra, kitap da değinilen konular ile ilgili ulaşılabilen, günümüze kadar yapılmış bilimsel çalışmalar, araştırma ve derleme eserler ile diğer çalışmalar temin edilmeye çalışılmış, sözü edilen tez, kitap ve makalelerim esas alınmıştır. Bunun için gerek tüm çalışmalarında gerekse bu kitabın elinize ulaşmasında emeği geçenlerden; Editörlüğü üstlenen Doç. Dr. Süleyman UYGUN'a, Kilise ve kışlanın çizimlerini yapan Dr. Öğr. Üyesi Seçkin EVCİM'e, Haçkarların çizimlerini yapan MA Kübra KÖSE'ye, bölüm başkanımız Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN'a, mesai arkadaşım Prof.

Önsöz

Dr. Şerife TALÍ'ye, son okumayla düzeltileri yapan Arş. Gör. Gülferi AKIN ERTEK'e, yoğun çalışma ve huysuzluklarımı tolere eden eşim Dr. Emine Anıl BUYRUK ve moral kaynağım oğlum Ata BUYRUK'a, son olarak da bu eserin sizlere basımını sağlayan Akademisyen Yayınevine teşekkür etmek istiyorum.

Prof. Dr. Hasan BUYRUK ORDU 2023

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BÖLÜM I	
AĞRI DAĞI	3
Eski Ahit'te Nuh Peygamber ve Tufan.....	5
BÖLÜM II	
SEMAVİ DİNLERDE NUH PEYGAMBER VE TUFAN	5
Tekvin-(Musa'nın Birinci Kitabı) BAP 6-7-8-9	5
Tanrı Nuh'la Antlaşma Yapıyor.....	8
Nuh'un Oğulları	9
İncil'de Nuh Peygamber ve Tufan	10
Kur'an da Nuh Peygamber ve Tufan.....	10
BÖLÜM III	
AHURA-AHURİ-ARKURİ	13
Nuh'un Gemisi ve Ahura Hakkındaki Söylenceler.....	13
Ve Gerçekler	22
Ahura Adının Kaynağı	22
BÖLÜM IV	
AHURA HAKKINDA BİLGİ VEREN SEYYAHLAR	27
Jean Chardin (1671-1673)	27
Joseph De Tournefort (1656-1700).....	30
Johann Jacop Friedrich Parrot (1829).....	33
Frédéric Dubois De Montpéroux (1831-1834).....	51
Jhon Buchan Telfer (1870)	52

Ernest Chantre (1890-1891)	56
Madam B. Chantre (1890-1891).....	59
Henry Finnis Blossé Lynch (1893)	65
Robert Stuart (1856).....	73

BÖLÜM V

AHURA'NIN KÜLTÜR VARLIKLARI	77
Ahura St. Jacop Manastırı.....	77
Ahura Mezarlığı ve Haçkarları.....	77

BÖLÜM VI

DEĞERLENDİRME.....	87
KAYNAKÇA.....	109

- Aalten 2009 Aalten, G., "A 17. Century Dutch Travellers Encounter With Noah's Ark on Mt. Ararat", II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, İstanbul, ss. 192-198.
- Alpaslan 2010 Alpaslan, İ., Ağrı Efsaneleri, Birleşik Matbaacılık, İzmir.
- Anonim 1995 Anonim, Kitabı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit, Ohan Matbaacılık, İstanbul.
- Bayhan 2007 Bayhan, A. A., "Yazılı Kaynaklara Göre Aladağ ve Yazlık İlhanlı Sarayları", I. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuhun Gemisi Sempozyumu Bildiriler, İstanbul.
- Buyruk 2002 Buyruk, H., Iğdır ve Çevresinde Tarihi-Kültürel Kalıntılar, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Erzurum.
- Buyruk 2006 Buyruk, H., Tarihi ve Kültürel Varlıklarıyla Iğdır, Ankara.
- Buyruk 2011 Buyruk, H., "Iğdır'ın Hıristiyan Mimarisi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 11, Sayı 47, ss. 93 – 107.
- Buyruk 2016 Buyruk, H., "Clavijo ve Parrot Seyahatnamelerinde Iğdır Tuzluca ve Çevresi", Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sayı: 37, ss. 316 – 333.
- Buyruk 2017 Buyruk, H., "Kale-Kent Yapısıyla Iğdır Kalesi", Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Yıl 2017, Cilt 7, Sayı 2, 245 – 254.
- Chardin 2014 Chardin, J., Chardin Seyahatnamesi (Çev. Ayşe Meral), İstanbul.
- Chantre 1893 Chantre, E. "L'Ararat", Annales de Géographie, 3e Année, No. 9 (15 Octobre 1893), pp. 81-94 Published by: Armand Colin
- Chantre 1893 Chantre M. B, A Travèrs L'Arménie Russe, Paris 1893
- Clavijo 1993 Clavijo, R. G. D., Anadolu Orta Asya ve Timur (Çev. Ö. Rıza Doğrul), İstanbul.
- Çetinkaya 1996 Çetinkaya, N., Iğdır Tarihi, İstanbul.
- Doğru 1989 Doğru, A. M., http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/cadata1_6.pdf, E.T. 11.05.2022.
- El Hüseyini 1999 El Hüseyini, Ş. E. H. A. İ. N. İ. A., Ahbarü'd-Devleti's-Selçukiyye (Neşreden Muhammed.İkbal - Çev. Necati Lügal) TTK Yay., Ankara.
- Evliya Çelebi 1999 Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Cilt: 2, YKY Yay., İstanbul.
- Falay 2009 Falay, N., "Batılıların Ağrı Dağı Bölgesine İlişkin Seyahatnameleri", II. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, İstanbul, ss. 330-337.

- Falay 2011 Falay, N., "Robert Ker Porter'in Seyahatnamesi'nde Ağrı Dağı Çevresi ve Nuh'un Gemisi", III. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu, İstanbul, ss. 215-221.
- Geissler 1999 Geissler, R., "Noah's Ark Sources and Alleged Sightings", The Explorers of Ararat and The Search for Noah's Ark (Edt. B.J. Corbin), Printed in the United States of America, ss. 333-467.
- Güner 1993 Güner İ., İlimiz İğdır, İğdır.
- Kemal 2009 Kemal, Y., Nuhun Gemisi, Bu Diyar Baştan Başa 1, YKY Yay. İstanbul.
- Kırzioğlu 1953 Kırzioğlu, M. F., Kars Tarihi, Cilt: 1, İstanbul.
- Kırzioğlu 1976 Kırzioğlu, M. F., Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi (1451-1590), Ankara.
- Lynch 1901 Lynch, H. F. B., Armenia Travels and Studies, Voll 2, New York and Bombay, ss.179-200.
- Montgomery 1974 Montgomery, J., The Quest Noah's Ark, 2.
- Nersessian, 2001 Nersessian, V. Treasures From The Ark 1700 Years of Armenian Christian Art, The J. Paul Getty Museum, USA.
- Onk 2006 Onk, N., Kafkasya'dan Anadolu'ya İğdır Tarihi, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yay., İstanbul.
- Parrot 1846 Parrot, F., Journey to Ararat, New York.
- Sinanoğlu 1998 Sinanoğlu M., "Hürmüz", DİA, Cilt: 18, ss. 495-496.
- Şimşek-Alim 2009 Şimşek, O., Alim, M., İğdır İli'nin Turizm Potansiyeli, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 3, Bahar 2009, ss. 1-26
- Şimşek 2022 Şimşek, O., Tarihi Dönemler İçerisinde İğdır İli'nin İdari Yapısındaki Gelişmeler. İğdır Araştırmaları-1, Ed. Suna Altan, Sonçağ Yayınları, ss. 105-141
- Tanyeli 1987 Tanyeli, U., Anadolu- Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11.-15. yy), İstanbul Teknik Üniversitesi Yay. İstanbul.
- Tanyu 1988 Tanyu, H., "Ağrı Dağı", DİA, Cilt: 1, İstanbul, s. 481.
- Telfer 1876 Telfer, J. B. The Crimea and Transcaucasia, C.I, Londra 1876, s. 199-200.
- von Rubruck 2001 von Rubruck, W., Moğolların Büyük Hanına Seyahat 1253-1255 (Çev. Ergin Ayan), Ayışığı Kitapları 35, İstanbul.
- Yıldırım 2019 <https://nyildirim.wordpress.com/2009/02/19/zerdustun-kutsal-kitabi-avesta/>, (E.T. 15.04.2022).

Elektronik Kaynaklar:

[https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/ Hûd –suresi](https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Hud-suresi), (E.T. 15.04.2022).

<https://www.britishmuseum.org/collection/term/BLOG62776>, (E.T. 13.06.2022).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Frederic_Dubois_de_Montpreux(E.T. 13.01.2023) .

<https://www.e-periodica.ch/cntmng pid=sng-004:1835:20::220>, 29. Temmuz 1835. s.161-163(E.T. 13.01.2023).

<https://archives.rhone.fr/media/152502f7-c3b6-4ea1-be8a-5549a46716bd> (E.T. 13.02.2023).

<https://www.ader-paris.fr/lot/93113/9863361>(E.T. 13.02.2023).

<https://en.wikipedia.org> (E.T. 13.02.2023).